

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma*

*Esra ÖRS***

*Bayram BAŞ****

Öz

Bu çalışmada Türkçe 1-5. Sınıflar Programında (2005) yer alan ilkököl 2. sınıf görsel okuma ve görsel sunu kazanımlarıyla ilgili etkinlikler hazırlanarak, öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirmek ve sonuçlarını bilimsel ölçütlere göre açıklamak amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda 2. sınıflarda geçerli olan görsel okuma ve görsel sunu kazanımlarına yönelik çoktan seçmeli test ve 16 adet etkinlik hazırlanarak eylem araştırması yaklaşımı doğrultusunda uygulama yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Küçükçekmece’de bulunan Sefaköy 100. Yıl İlkokulunun 2-C sınıfında öğrenim gören 10 kız ve 10 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama araçları katılımlı gözlem, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, öğrenci ürün dosyaları, video kayıtları ve doküman analizidir. Çalışmada görsel okuma ve görsel sunu etkinliklerinden elde edilen bulgular ortaya konulmuş; öğrencilerin çalışma kâğıtlarından alınan örneklerle bulgular betimlenmiş; bazı veriler içerik analizine tabi tutularak kodlanmış ve kategorilendirilmiş; ön test ve son test sonuçları ise karşılaştırılarak öğrencilerin gelişme düzeylerine bakılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Görsel okuryazarlık, görsel okuma, görsel sunu, eylem araştırması

A Study on the Visual Literacy of Primary School 2nd Grade Students

Abstract

In this study the aim was to prepare activities in accord with the 2nd grade reading and visual presentation learning outcomes which are part of the Grades 1-5 of the Turkish Language Course Program (2005), and to expound the results based on scientific criteria. In accordance with this goal, a multiple choice test and 16 activities which were based on the 2nd grade reading and visual presentation learning outcomes were designed and administered, using the action research method. The sample consisted of 10 female and 10 male students in the section 2-C of the Sefaköy 100. Yıl Elementary School in Küçükçekmece, Istanbul. The data collection tools were participant observation, researcher diaries, student diaries, student portfolios, video recordings and document analysis. Findings from visual reading and visual presentation activities were presented; using the samples obtained from the students’ worksheets, the findings were expounded; some data

* Bu çalışma, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Programında yürütülen “İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi. E-posta: ors.esra@gmail.com

*** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi. E-posta: bayrambas@gmail.com

were coded and categorized, doing content analysis; the extent of the students' improvement was assessed by comparing the pre-test and post-test results and the findings were explicated.

Key Words: Visual literacy, visual reading, visual presentation, action research

Giriş

Günümüzde okuryazarlık geleneksel anlamından öteye giderek çeşitli dallara ayrılmış ve yeni işlevler kazanmıştır. Temel anlamıyla “okuryazarlık, basılı ve yazılı bilgileri, kişinin hedeflerine ulaşmak için ve bilgi ve potansiyelini geliştirmek için toplum olarak işlevine uygun kullanmaktır.” (Kutner ve Moore, 2009:1-2). Fakat geleneksel anlamdaki okuryazarlık okuma ve yazma yeteneği ile sınırlı kalırken günümüz okuryazarlığı bununla yetinmemektedir. “Son yıllarda insanlar kültürel okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilimsel okuryazarlık, teknik okuryazarlık ve görsel okuryazarlık gibi geniş bir dizi okuryazarlık türlerini tanımıştır” (Pettersson, 1994:92). Zira Pettersson’ın (1994:92) ifade ettiği gibi, modern bir okuma yazma tanımı okuma ve yazmadan çok daha fazlasını gerektirmektedir.

Geleneksel okuryazarlık artık görselleri anlama ve anlatmada insanoğluna yetersiz geldiğinden dolayı görselleri anlamak ve anlatmak için tamamen görselliğe yönelik bir okuryazarlık türüne ihtiyaç duyulmuştur (Göçer ve Tabak, 2013:518). Aslında görsel okuryazarlık tarih boyunca birçok disiplin arasında hep ön planda olmuştur. Bamford (2008:1), insanların karmaşık fikirlerini açıklamak ve anlamlı yorumlar yapmak için görüntülerden yararlandığını belirtmektedir. Görsel okuryazarlık kavramı John Debes tarafından 1969 yılında türetilmiştir (Fransecky ve Debes, 1972; Nausa ve Ricardo, 2007:4, Tüzel, 2010:693). Debes (1968:961), görsel okuryazarlığı “bir grup görme yetisi” olarak tanımlamaktadır. Ausburn ve Ausburn (1978:291) görsel okuryazarlığın, “bir bireyin kasıtlı olarak ve isteyerek başkalarıyla iletişim kurmada görselleri kullanmayı ve görselleri anlamayı sağlayan beceriler grubu” olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Velders vd. (2007:4), görmenin önemini “Eğer dikkatlice bakarsanız, daha iyi göreceksiniz. Daha iyi bildiğiniz takdirde farklı bir gözle bakabilirsiniz.” sözleriyle açıklamaktadır.

“Görsel okuryazarlık, insanların gözlemleyerek ve aynı zamanda yaşadığı diğer duyuşal deneyimleri ile bütünleştirerek geliştirebildiği görsel yeterlilikler bütününü ifade eder” (Fransecky ve Debes, 1972:7). Görsel okuryazarlık süreklilik içerdiği için daima gelişme gösteren bir okuryazarlık türüdür. Kesavan (2012), dijital teknolojilerin bugünün öğrencilerinin öğrenmelerini büyük ölçüde etkilediğini belirtmektedir. Çoğunlukla öğrencilerin öğrenilecek

materyali ağırlıklı olarak görerek öğrendiğini ve öğrencilerin görsel algı yoluyla etkili öğrenebileceğini söyleyerek görsel öğrenmenin önemini ifade etmiştir. Güneş (2013:4) görsel okuma sürecinin zihni yapılandırıcı ve düzenleyici nitelikte olduğunu, bu sebebiyle de görsel okuma sürecinde öğrencilerin bir kavramla ya da konuyla ilgili zihinsel şemalarını daha iyi yapılandırarak, düzenlediklerini söylemiştir.

Sinatra (1986:5'ten akt. Stokes, 2002:12), görsel okuryazarlıkta öğrencilerin eylemleri üzerinde durmuş ve kavramla ilgili olarak "gelen görsel mesajlar ile anlam elde etmek için geçmişteki görsel deneyimlerin aktif olarak yeniden inşası" açıklamasını yapmıştır. Güneş (2013:5), Türkçe öğretiminde görsel okuma dil becerileri ile zihinsel ve sosyal becerilerin gelişiminin öğrenme, anlama, hatırlama ve zihinsel bağımsızlık becerileri açısından büyük önem taşıdığını ifade etmiştir.

"Görsel okuryazarlık kültürel açıdan önemli görüntüleri, nesnelere ve görünür eylemleri anlama, üretme ve kullanma yeteneğini gerektirir." (Felten, 2008:60). Akyol (2013:128) görsel okuryazarlığın görüneni okuma ve anlama, aynı zamanda da anlaşılması için ortaya yeni ve görünebilir materyaller koyma yeteneği olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda görsel okuryazarlığın eğitimdeki kullanılabilirliği ve görselin eğitimde kullanımını geliştirilebilme yeteneği akla gelmektedir. Bu araştırmanın temel amacı; görsel okuryazarlık kavramının eğitimdeki uygulama aşamalarını sorgulayarak etkinlikler yoluyla öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirmek ve bu amaç doğrultusunda görsel okuryazar bireyler yetiştirmektir. Aynı zamanda mevcut Türkçe öğretim programındaki görsel okuryazarlık kazanımlarına yönelik geliştirilen etkinliklerin etkililiğini belirlemektir.

Araştırmanın problemini, ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin Türkçe Öğretim Programı (2005) 1-5. Sınıflarda yer alan kazanımlara uygun tasarlanmış etkinlikler yoluyla görsel okuryazarlıklarının gelişme gösterip göstermediğini belirlemek oluşturmaktadır. Bu genel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

- Öğrencilerin görsel okuma kazanımlarına uygun tasarlanmış etkinlikler yoluyla görsel okuma becerilerinde gelişme var mıdır?
- Öğrencilerin görsel sunu kazanımlarına uygun tasarlanmış etkinlikler yoluyla görsel sunu becerilerinde gelişme var mıdır?

- Öğrencilere etkinliklerin öncesinde ve etkinliklerin sonrasında uygulanan ön-test ve son-testin ortalama başarı yüzdeleri ve frekansları arasında farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Eylem araştırması “eylemlerin ve öğretimin niteliğini anlamak ve iyileştirmek için gerçek sınıf veya okul durumunu çalışma süreci” olarak tanımlanabilir (Johnson, 2014:329). Araştırmada öğrencilere görsel okuryazarlık kavramıyla ilgili kazanımlara uygun 16 adet etkinlik hazırlanmış ve eylem araştırması deseni sınıfta uygulanmıştır. Ayrıca eylem araştırmalarında nicel araştırma yöntemlerinden de faydalanılabileceğinden dolayı uygulanan etkinliklerin etkililiğini belirleyebilmek için çoktan seçmeli test geliştirilmiş ve bu test çalışmanın başında ve sonunda öğrencilere kontrol grupsuz ön-test, son-test deneysel desen kullanılarak uygulanmıştır. Araştırma kapsamında eylem planı hazırlanmış ve eylem araştırmasının aşamalarına uygun olarak çalışma sürdürülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmacı, uygulamalarda gerçek bir katılımcı olarak bulunduğu için “katılımcı araştırmacı” olarak çalışmada yer almıştır (McMillan 1996’dan akt., Mills, 2003:53). Bunun yanında araştırmanın diğer katılımcılarını Sefaköy 100. Yıl İlkokulu 2. sınıf öğrencilerinden 10 kız ve 10 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcı öğrencileri belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır, çünkü bu yöntemde yakın ve erişilmesi kolay bir durum seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:141). Araştırmaların gizlilik ilkesine göre öğrencilerin isimleri gizli tutulmuş ve isimleri kodlanmıştır. Çalışma gurundaki öğrenciler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin bilgileri

Öğrenci Kodu	Cinsiyet	Yaş	Çalışma Grubunda Bulunma Nedeni
EST1	Erkek	8	Yaratıcı düşünme becerisi ve yaşı
EY2	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
EMÇ3	Erkek	8	Yaratıcı düşünme becerisi ve yaşı
EMD4	Erkek	7 (68 ay)	Kendini ifade edebilme becerisi
ESH5	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
EBK6	Erkek	8	Yaratıcı düşünme becerisi ve yaşı
EA7	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
ET8	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
EBT9	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
ESR10	Erkek	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

Öğrenci Kodu	Cinsiyet	Yaş	Çalışma Grubunda Bulunma Nedeni
KAL1	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
KDR2	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
KSL3	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
KDL4	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
KSZ5	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı
KZ6	Kız	9	Yaratıcı düşünme becerisi ve yaşı
KR7	Kız	7 (68 ay)	Kendini ifade edebilme becerisi
KAR8	Kız	8	Yaratıcı düşünme becerisi ve yaşı
KH9	Kız	7 (68 ay)	Kendini ifade edebilme becerisi
Kİ10	Kız	8	Kendini ifade edebilme becerisi ve yaşı

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Mills (2003:71; Gay, Mills & Airasian, 2012:514; Mills ve Butroyd, 2014:6), eylem araştırmalarında istenilen amaca göre ihtiyaç duyulması hâlinde nicel ve nitel veri toplama tekniklerinden faydalanılabileceğini belirtmektedir. Bu çalışmada da her iki yöntemden yararlanılmıştır.

Nitel araştırmalarda veri toplama süreçleri nitel gözlem, nitel mülakatlar, nitel dokümanlar ve sesli ve görsel materyaller olmak üzere dört temel çeşidi içermektedir (Creswell, 2014:190). Bu araştırmada nitel veriler katılımlı gözlem, görüşme, video kayıtları, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri, öğrenci ürün dosyası ile toplanmıştır. Nicel veriler ise araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli test ile toplanmıştır.

Hazırlanan çoktan seçmeli test 10 uzmanın görüşüne başvurularak hazırlanmıştır. Testte Türkçe Dersi Öğretim Programı (2005) 1-5. Sınıflarda yer alan 2. sınıf görsel okuma ve görsel sunu kazanımlarının her birine ait en az birer soru yer almıştır. Uzman görüşlerine göre gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra testin pilot uygulaması İstanbul ili, Sefaköy 100. Yıl İlkokulundaki 2. sınıf öğrencilerinden 106 öğrenciye uygulanmıştır. Bu uygulamadan elde edilen sonuçlar SPSS 18 paket programı ile analiz edilmiştir. Testin Cronbach Alpha değeri 0,741'e olduğu görülmüştür. Sonu. $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir kabul edilmektedir. Soru-bütün korelasyonlarının 0,20'den düşük olmadığı görülmüştür. (Kalaycı, 2010:405). Son hâli verilen test, araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilere uygulanmıştır.

Etkinlikler de uzman görüşüne başvurularak geliştirilmiştir. Zaman zaman etkinliklerin uygulanma süreci de uzmanlara danışılmıştır. Öğrencilerden ve uzmanlardan alınan dönütler ile çalışma sürdürülmüştür. Verilerin analizleri için betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2013:253) kullanılmıştır. Veriler anlamlı birimlere ayrılarak kodlanmış, kodlamalar alanında uzman iki öğretmen tarafından gözden geçirilmiş ve ortak özelliklere göre

başlıklar oluşturulmuştur. Başlıklarda fikir birliği esas alınmıştır. Bazı veriler ise betimsel analiz yöntemi kullanılarak betimlenmiş ve gerekli görüldüğünde katılımcıların ifadelerinden, günlüklerinden, öğrenci ürün dosyalarından doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Eylem araştırmalarında, bulguların benzer durumlara genellenmesi güvenilirliği göstermektedir (Johnson, 2014:111-112). Araştırmada kullanılan etkinliklerin başka okullardaki 2. sınıf öğrencilerine de uygulanabilir olması çalışmanın genellenebilir olduğunu göstermektedir. Veriler farklı veri toplama araçları kullanılarak toplanmış ve çeşitleme yoluna gidilmiştir. Güvenirliği sağlamada video kaydı ve fotoğraflar kullanılarak inandırıcılık sağlanmıştır. Ayrıca araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, video kaydı ve öğrenci ürün dosyaları karşılaştırılarak verilerin tutarlılığı sağlanmış, elde edilen sonuçlar literatürdeki benzer araştırma sonuçları ile karşılaştırılmış ve çalışmadaki sonuçların benzer çalışmalarla tutarlılık gösterdiği görülmüştür. Etkinlikler tekrar edildiğinde yine aynı sonuca ulaşıldığı görülmüş ve çalışmanın tutarlı olduğu kanaatine varılmıştır.

Bulgular

Araştırmadaki görsel okuma ve görsel sunu becerilerine yönelik bulgular aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur.

Görsel Okuma Becerilerine Yönelik Bulgular

Görsel okuma becerisine yönelik olarak 12 etkinlik uygulanmıştır. Bu etkinliklerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

“Çizgi-Film İzliyorum” etkinliğine yönelik bulgular

Çizgi-film izliyorum etkinliği “Görsellerden hareketle cümleler ve metinler yazar.”, “Resim ve fotoğrafları yorumlar.” kazanımlarını geliştirmeye yöneliktir. Bu kazanımlara yönelik olarak araştırmacı bir film şeridi materyali tasarlamıştır. Öğrenciler film şeridindeki görsellerden hareketle cümle kurmuşlardır. Öğrencilerden KZ6 etkinliği günlüğünde şunları ifade etmektedir:

“Bize öğretmenimiz çok güzel bir etkinlik yaptırdı. Adı “Tavşan ile Kaplumbağa”. Çok güzeldi. Beni heyecanlandıran şey, yarışı kimin kazanacağını resim gösterdi.” (KZ6 kodlu öğrenci günlüğü, 20.03.2015).

EBT8 kodlu öğrencinin çalışma kâğıdında yer alan *“Resim 1: Tavşan adında ve kurbağa adında iki arkadaş varmış. Bir gün tavşan arkadaşı kurbağaya gitmiş ve sohbet etmişler. Resim*

2: *Tavşan kurbağayla alay etmiş. Kurbağa çok kızmış. Tavşan gülmüş. Kurbağa çok çok kızmış...* ifadeleri, öğrencinin cümleleri kolaylıkla kurabildiğini göstermektedir.

“Mutlu Yaşa” etkinliğine yönelik bulgular

Etkinlik, “Kitle iletişim araçlarıyla (gazete, dergi, televizyon) verilen bilgileri, haberleri ve düşünceleri sorgular.”, “Renkleri tanır anlamlandırır ve yorumlar.” kazanımları doğrultusunda hazırlanmıştır. Öğrencilere resim şenliği konulu afiş gösterilmiş ve içeriği yorumlatılmıştır. EMÇ3 kodlu öğrenci afişte kullanılan “*Geleneksel Resim Şenliği*” ifadesini “*Çünkü 1 defadan fazla yapıldığı için gelenekseldir.*” şeklinde açıklamış, KAR8 kodlu öğrenci ise “*Çünkü her yıl kutlamışlar ve bu yılda kutlamışlar.*” biçiminde ifade etmiştir.

EMÇ3 kodlu öğrenci afişte boyalardan yapılmış olan dünya haritası görselini “*Kız resim yapıyor, yere beyaz boya dökülmüş, binalar maviye boyanmış.*” diyerek sadece boya olarak anlamlandırmıştır. ESH5 kodlu öğrenci de görseli tam olarak anlamamış ancak “*Bir şeyin ilan, poster, resim ile anlatılmasıdır.*” diyerek afişi kendi ifadeleriyle tanımlamıştır. Öğrencilerin harita bilgisi olmaması sebebiyle boyalardan yapılmış dünya haritasını anlamamış oldukları görülmüştür. Bununla birlikte afişin renk renk olma sebebinin “Resim Şenliği” ile ilgili olmasından kaynaklandığı çıkarımını yapabildikleri gözlemlenmiştir.

“Anne Niçin Baktın Bana Öyle?” etkinliğine yönelik bulgular

Bu etkinliğin amacı öğrencilerin “Beden dilini yorumlar.” ve “Resim ve fotoğrafları yorumlar.” kazanımlarına yönelik gelişme göstermelerini sağlamaktır. Öğrencilere konu ile ilgili bir de video izletilerek beden dilini fark etmeleri ve yorumlamaları istenmiştir. Öğrencilere etkinlik sonrası çalışma kâğıdı verilmiştir. Çalışma kâğıtlarını analiz aşamasında tüm öğrencilerin çalışması incelenmiştir ve “korkmuş, mutlu, üzgün, şaşkın, kızgın” ifadelerini cümle içinde doğru kullananlara “1”, yanlış kullananlara “0” puan verilerek Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin ifadeleri kullanma oranları

		Korkmuş	Mutlu	Üzgün	Şaşkın	Kızgın	Ortalama
Frekans	Doğru	20	20	16	18	18	18,4
	Yanlış	0	0	4	2	2	1,6
Yüzde	Doğru	100	100	80	90	90	92
	Yanlış	0	0	20	10	10	8

Ortalamaya bakıldığında ise öğrencilerin % 92’sinin konuya hâkim olduğu görülmüştür.

“Trafik’in Abc”si etkinliğine yönelik bulgular

“Trafik işaretlerinin anlamını bilir.”, “Şekil, sembol ve işaretlerin anlamlarını bilir.” kazanımlarına yönelik olarak hazırlanmış etkinlik için öğrenciler İstanbul Topkapı Trafik Eğitim Parkı’nda teorik ve uygulamalı eğitim almışlardır. Öğrencilerin uygulama sonrası Trafik Eğitim Parkı’nda öğrendikleri trafik işaretlerine verdikleri cevaplar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin eşleştirdiği trafik levhalarının frekansları ve yüzdeleri

Trafik Levhaları	F		%	
	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış
Kaygan yol	20	0	100	0
Sağa tehlikeli viraj	18	2	90	10
Okul geçidi	20	0	100	0
Işıklı işaret cihazı	20	0	100	0
Yaya giremez	17	3	85	15
Yol ver	17	3	85	15
Sağa dönülmez	18	2	90	10
Yaya geçidi	19	1	95	5
Girişi olmayan yol	13	7	65	35
Toplam Ortalama	18	2	90	10

Tablo 3’e göre, öğrencilerin soruları eşleştirirken ortalama 18 doğru ve 2 yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Yüzdeler diliminde ise öğrencilerin % 90’ının sorulara doğru cevap verdiği, % 10’unun ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Hata yapılmayan levhaların, “Kaygan yol”, “Okul geçidi” ve “Işıklı işaret cihazı” olduğu görülmektedir. En çok hata yapılan levhanın ise “Girişi olmayan yol” levhası olduğu görülmüştür. Ancak bu levhayı da % 65 oranında öğrencinin anladığı görülmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin trafik işaret ve levhaları konusunda gelişme gösterdikleri görülmüş ve sürece yayılarak yer yer tekrarlar yapılmıştır.

“Bugün Hava Nasıl?” etkinliğine yönelik bulgular

Etkinlik “Doğayı izler, doğadaki değişimleri fark eder ve yorumlar.” kazanımına yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu amaçla öğrenciler okul bahçesinde doğayı gözlemlemişlerdir. Çalışma kâğıdı dağıtılarak 2 hafta boyunca hava durumu gözlemlenmiş ve öğrenciler görsellerden yararlanarak çizelgeyi doldürmüşlerdir. Öğrencilerin çalışmaları incelendiğinde gözlemin sınıfça saat belirlenerek her gün aynı saatte yapılmış olması çalışma grubundaki tüm öğrencilerin hava

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

raporlarının benzer çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda öğrencilerin tabloda verilen şekil ve sembollerin anlamını öğrendikleri görülmüştür.

“Çevremiz” etkinliğine yönelik bulgular

“Duyduğu kelimeleri görsellerle eşleştirir.” kazanımına yönelik hazırlanan bu etkinlikte öğrencilere bir hikâye hazırlanmıştır. Hikâye ile ilgili görsel reklam tabelalarında kullanılan vinil malzemesine bastırılmıştır. Öğrencilerden anlatılacak olan metni dinlemeleri ve hikâyedeki görsellerle metni eşleştirmeleri istenmiştir. Anlatılan hikâye araştırmacının görsele uygun geliştirdiği bir metindir. Öğrencilerin etkinliğe ilişkin tutumlarının da olumlu olduğu görülmektedir. Aşağıda ET8 kodlu öğrencinin etkinliğe ilişkin tutumuna günlüğünde şöyle yer verdiği görülmektedir:

“Ben bayıldım! Tablo vardı. Öğretmenimiz bize harika bir etkinlik yaptı. Biz de yapıştırdık. Hem de dinleme metni vardı. İyi dinleyen yaptı. Biz hem eğlendik hem öğrendik. Zevkle yaptık. Çok güzel, bayıldım.” (ET8 kodlu öğrenci günlüğü, 30.03.2015).

Öğrencilerin çalışma kâğıtlarındaki cevapları içerik analizi ile kategorilendirilmiş ve Tablo 4’te gösterilmiştir:

Tablo 4. Kelime eşleştirme çalışma kâğıdı

Anahtar Kelimeler	F		%		Anahtar Kelimeler	F		%	
	D	Y	D	Y		D	Y	D	Y
Durak	17	0	85	15	Eczane	17	3	85	15
Yüzme havuzu	20	0	100	0	Posta kutusu	17	3	85	15
Restoran	20	0	100	0	Postane	16	4	80	20
Bakkal	19	1	95	5	Müzik market	18	2	90	10
Banka	19	1	95	5	Kafe	18	2	90	10
Araba parkı	20	0	100	0	Hastane	20	-	100	-
Sinema	20	0	100	0	Gazete bayi	16	4	80	20
Park	20	0	100	0	Aile hekimi binası	13	7	65	35
Lokanta	18	2	90	10	Kamu binası	9	11	45	55
Kütüphane	19	1	95	5	Telefon	12	8	60	40
Toplam Ortalama	17,4	2,6	87	13	Toplam Ortalama	17,4	2,6	87	13

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin cevaplarının % 87’sinin doğru, % 13’ünün ise yanlış olduğu görülmektedir. Özellikle aile hekimi binası, eczane ile kamu binasının birbirine

karıştırıldığı görülmektedir. Telefon ise bazen durakla bazen de posta kutusuyla karıştırılmıştır. Bu görseller birbirine benzediği için öğrencilerden bazıları görselleri birbirine karıştırmıştır. Fakat genel olarak etkinliği anladıkları görülmektedir.

“Kısa Bir Mola” etkinliğine yönelik bulgular

Bu etkinlik “Reklamlarda verilen mesajları sorgular.” kazanımını geliştirmek amacıyla uygulanmıştır. Öğrencilere öncelikle Aytül Akal’ın “Reklamları İzleyen Çocuk” masalı okunmuştur. Masalın bazı bölümleri okunmamış bu bölümleri öğrencilerin bulmaları istenmiştir. Konu üzerinde tartışılmış ve öğrencilere çalışma kâğıdı dağıtılmıştır. KH9 kodlu öğrenci, günlüğünde çalışmadan öğrendiklerini şöyle ifade etmektedir:

“Bugün öğretmen bize reklamda her gördüğünü isteyen çocuğu anlattı. Çocuk her şeyi istiyormuş. Ama alınmaz. Çünkü dışlerimiz çürüyebilir ve bir tanesini seç, hasta olabilirsin.” (KH9 kodlu öğrenci günlüğü, 03.04.2015). Diğer öğrencilerin günlüğü de KH9 kodlu öğrencinin yazdıklarıyla aynı doğrultudadır. KDR2 kodlu öğrenci, çocukların her istediklerini aldirmek istemeleri hakkındaki düşüncesini *“Hayır doğru bulmuyorum. Çünkü her istenen şey alınmaz.”* şeklinde cevaplamıştır.

KR7 kodlu öğrenci ise dağıtılan çalışma kâğıdında izlediği bir reklamı şöyle sorgulamaktadır: *“Caillou oyuncakları: Caillou’nun treninden anlatılıyor. Ben bu reklamı hiç tercih etmem. Çünkü bana göre boşa masraf. Ben olsam o reklamı yapmam çünkü treni her tarafa dolduracağız mutfağa, salona. Onun peşinde dolanana kadar akşam olur zaten. Reklamda her görülen alınmaz ama ufak tefek olanları beğenebiliriz. Ama her gördüğümüz gerçekten alınmaz.”*

“Karadeniz’deki Yunus” etkinliğine yönelik bulgular

Bu etkinlik “Metin ve görsel ilişkisini sorgular.” kazanımına yönelik olarak hazırlanmıştır. Behiç Ak’ın yazdığı “Karadeniz’deki Yunus” adlı kitabın görselleri projeksiyonla tahtaya yansıtılmış ve öğrencilerden bu fotoğrafları betimlemeleri istenmiştir. K110 kodlu öğrenci görselleri şu şekilde betimlemiştir:

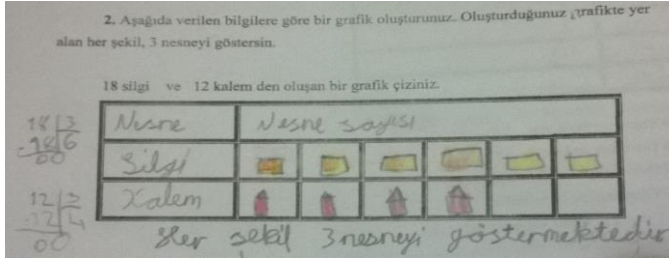
“Resimde yüzlerce balık vardı ve yazıyla uyumlu. Sonra şirin mi şirin bir ev derken orada da yazı ve resimler uyumlu olmuştu. Sonra balıkçı İsmail’i yunusun sırtında görmüş. Bu da resimde vardı. Örnek: Balıkçılar bütün balıkları tutmasa denizde balık olacaktı. Boşu boşuna yunus balığını suçladılar. Bence çok kötü bir şey. Yunusun hiç suçu yok.”

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

Kİ10 kodlu öğrencinin önceki etkinlikteki ifadelerinin aksine bu etkinlikte “1. resimdeki yazıyla metin uyumlu” gibi açıklayıcılıktan yoksun ifadeye yer vermediği aksine resmi önce betimleyerek sonra metinle uyumlu olup olmadığını açıklayan bilgi verdiği görülmüştür. Resimde yüzlerce balık olduğunu ve öğrencinin yazıda da bu ifadenin geçtiğini yazdığı tespit edilmiştir. “Yunusun hiç suçu yok.” sözüyle metinle ilgili duygusunu da ifade ettiği görülmüştür.

“En Sevdiğimiz Çiçekler” etkinliğine yönelik bulgular

Etkinliğin amacı öğrencilerin tablo ve grafik oluşturarak yorumlayabilmelerini sağlamaktır. İlk iki soru grafik yorumlamayı ve grafik oluşturmayı geliştirmek amaçlıdır. Son iki soru ise tablodan grafik oluşturma ve tablodaki verileri karşılaştırma ile ilgilidir. KSL3 kodlu öğrencinin çalışma kâğıdındaki cevabı aşağıdaki gibidir:

Şekil 1. KSL3 Kodlu Öğrencinin Çalışma Kâğıdından Bir Görünüm

Öğrencinin her şeklin 3 nesneyi göstermesine dikkat ettiği ve tabloyu doldurabildiği görülmüştür. Benzer şekilde diğer öğrencilerin de doğru yanıtlar verdikleri gözlemlenmiştir.

“Hepimizin Günü” etkinliğine yönelik bulgular

Etkinliğin amacı öğrencilerin çevresinde meydana gelen sosyal olayları anlamlandırarak yorumlamalarını sağlamaktır. Öğrencilere “8 Mart Dünya Kadınlar Günü”nün anlatıldığı bir görsel incelenmiş ve yorumlatılmıştır. 3 öğrenci bu soruya kadınların değerinin anlatıldığını, 2 öğrenci kadınların önemli olduğunu, kalan öğrenciler ise “8 Mart Dünya Kadınlar Günü”nün anlatıldığını söylemiştir. 1 öğrenci ise “sosyal olay” cevabını vermiştir. Görselde “Ne mutlu bir Atatürk yetiştiren Türk kadınına.” yazmaktadır. 6 öğrencinin de bu yazıyı yorumlayarak anlamlandırdıkları görülmüştür. Öğrencilerin geneli sosyal olaylara örnek vererek konuya hâkim olmuşlardır.

“Tombala” etkinliğine yönelik bulgular

Bu etkinlik, “Şekil, sembol ve işaretlerin anlamını bilir.” kazanımı doğrultusunda geliştirilmiştir. Öğrencilere “Gök gürültülü”, “Ünlem”, “Artı”, “Eşittir”, “Bölü”, “Nota”, “Soru

İşareti”, “Eksi”, “Geri Dönüşüm”, “Sonsuz”, “Çentik”, “Sol Anahtarı”, “Parçalı Bulutlu”, “Çarpı”, “Virgül”, “Çöp Kutusu”, “Türk Lirası”, “Silindir”, “Koni” ve “Küp” olmak üzere 20 adet şekil, sembol ve işaret verilmiştir. Bu işaretler daha önceki derslerde öğrencilere gösterilmiştir. Öğrenciler torbadan işaretleri çekmişler ve araştırmacının hazırladığı materyalden karşılığını bulmaya çalışmışlardır. Uygulama sonucu öğrencilere çalışma kâğıdı dağıtılarak öğrenme düzeyleri belirlenmiştir. Sonuçlar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Şekil ve Sembollere Cevap Verme Oranları

Öğrenci Kodu	Frekans		Yüzde		Öğrenci Kodu	Frekans		Yüzde	
	Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış		Doğru	Yanlış	Doğru	Yanlış
KAL1	19	1	95	5	EST1	20	0	100	0
KDR2	20	0	100	0	EY2	20	0	100	0
KSL3	20	0	100	0	EMÇ3	19	1	95	5
KDL4	20	0	100	0	EMD4	20	0	100	0
KSZ5	20	0	100	0	ESH5	20	0	100	0
KZ6	20	0	100	0	EBK6	20	0	100	0
KR7	20	0	100	0	EA7	19	1	95	5
KAR8	20	0	100	0	ET8	18	2	90	10
KH9	20	0	100	0	EBT9	17	3	85	15
Kİ10	20	0	100	0	ESR10	18	2	90	10
KAL1	19	1	95	5	EST1	20	0	100	0
Ortalama	19,5	0,5	97,5	2,5	Ortalama	19,5	0,5	97,5	2,5

Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerden 6’sının yanlış cevaplar verdiği görülmüştür. Toplam yanlış cevap sayısı 10’dur. Bu yanlışlardan 4 tanesi “Sol Anahtarı”nda yapılmıştır. Sol anahtarını yanlış yapan öğrencilerin genelini bilmediği anlaşılmıştır. Yanlış cevapların 3 tanesi “Gök Gürültülü” sembolünden yapılmıştır. Bu sembolü genelde “Şimşekli” olarak yazmışlardır. Yanlışların 1 tanesi “Virgül” işaretidir ve EBT9 kodlu öğrenci bu işareti “Kesme İşareti” olarak algılamıştır. Sürece yönelik olarak araştırmacı günlüğüne şunlar kaydedilmiştir: “Öğrenciler bu etkinlikten çok hoşlandılar. İşaret ve sembolleri her bulan öğrenci ödül olarak alkışlandı. Diğer öğrenciler tahtaya çıkan öğrenciye “Haydi, yapabilirsin vb” şeklinde sözlü desteklerde bulundular. EBT9 kodlu öğrenci etkinlik sürecinde tahtaya kalktıktan sonra arkadaşlarını dinlemeyerek yanındaki arkadaşıyla konuşmak istedi. Birkaç kere derse katılması konusunda sözlü uyarıda bulundum.” (Araştırmacı günlüğü, 13.04.2015).

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

Araştırma sonunda öğrencilerin yazdıkları günlüklere bakıldığında öğrencilerin genel olarak etkinlikten çok memnun kaldıkları görülmüştür. % 97,5 gibi bir doğru ortalamaıyla çalışmanın öğrencileri geliştirdiği kanaatine varılmıştır.

“Unutulmaz Bir Gün” etkinliğine yönelik bulgular

Öğrencilerin resimlere bakarak yaptıkları görsel okuma çalışmalarını bir gezi ile canlandırabilmelerini sağlamak amacıyla Rahmi Koç Müzesine ve Türk Dünyası Müzesine gezi yapılmıştır. Bir işin yapılış aşamalarına ders kitaplarında sıralı resimler yoluyla sıkça yer verildiği görülmüştür. Geziyle resim ve fotoğrafları yorumlarken öğrencilerin zihinlerinde canlandırma yapmalarının daha kolay olması hedeflenmiştir. Öğrenciler, Rahmi Koç Müzesine götürülerek zeytinyağının yapılış aşamalarını eğitmen eşliğinde ve eğitim atölyelerinde gerçek nesne ve modellerle yerinde görmüşlerdir. Eğitim, video kaydına alınmış ardından öğrencilere dağıtılan çalışma kâğıtları ile etkinliği değerlendirmeleri istenmiştir.

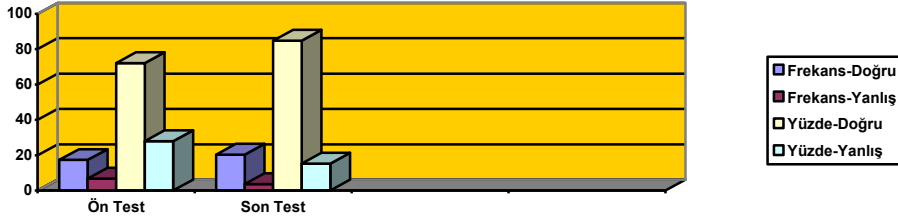
KAR8 kodlu öğrenci müzede gördüklerini şöyle betimlemiştir: *“Müzedede arabalar gördüm. Çok yeni gibiydi ama çok eskiydi. Renkleri çok güzeldi. Bisiklet vardı. Biri büyük tekerlekti, biri ise küçük tekerlekti. Önüne bir şey çıksa bisiklet ters düşebilirdi. Trenler vardı. İçlerinde özel yerler vardı. Fabrika vardı. Bir şey vardı. İçinde su vardı. Fırın vardı. Su fırına gidiyordu. Sonra su buharlaşıyordu. İki tane büyük taş tekerlek vardı. Zeytini bir tane kazanın içine koyuyorlardı. O büyük tekerleklerle zeytinleri eziyorlardı. Sonra artık kalanları çuvallara koyup bir tane makineye koyuyorduk. Müze çok güzeldi. İlk gittiğim için çok heyecanlıydım.”*

Görsel Sunu Becerilerine Yönelik Bulgular

Bu beceriye yönelik olarak 4 ayrı etkinlik yaptırılmış ve öğrencilerin drama, sözlü sunum, sunularında görselleri kullanma, gerçek nesne ve modellerden yararlanma gibi yollarla sınıfta sunu yapmaları sağlanmıştır. Sunularda görsel sunu kazanımlarının her birine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Genel olarak öğrencilerin *“Cümleleri görsellerle ifade eder.”* kazanımına uygun görseller çizdikleri görülmüştür. Toplamda 12 görsel çizdirilmiş ve bu 12 görselden 36 adet kategori belirlenmiştir. Öğrencilerin bu 36 kategoriyi ortalama kullanma oranları % 28,7'dir. Ortalama % 7,3 oranında kategori ise kullanılmamıştır. Kız ve erkek öğrencilerin kategorileri kullanma oranları birbirine eşittir. Öğrencilerin tamamı toplamda 574 kategori kullanmışlardır. Bunun 287'sini kız öğrenciler, 287'sini ise erkek öğrenciler kullanmışlardır.

Ön Test ve Son Test Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Hazırlanan 24 soruluk çoktan seçmeli test çalışma grubu öğrencilerine, araştırmacının planladığı etkinlikler öncesinde ve etkinlikler uygulandıktan sonra ön-test, son-test olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin ön test ve son test sonucu sorulara cevap verme yüzde ve frekanslarının grafiği Şekil 2’de gösterilmiştir:

Şekil 2. Çalışma Grubundaki 20 Öğrencinin Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Analizi Grafiği

Ön testte 24 sorunun toplam ortalamasının % 72,08 olduğu ve soruların % 17,3’ünün doğru yapıldığı görülmüştür. Son testteki doğru cevapların % 84,8 olduğu ve soruların % 20,35’inin doğru yapıldığı görülmüştür. Doğru verilen cevapların frekansına bakıldığında frekans sonuçlarının % 3,05 arttığı, doğru verilen cevapların yüzdesine bakıldığında % 12,72’lik bir artışın olduğu görülmüştür. Grafik incelendiğinde de bu fark anlaşılmaktadır. Buradan çıkarılan sonuç etkinlikler sonrası öğrencilerin görsel okuma ve görsel sunu alanında gelişme göstermiş olduklarıdır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen veriler eylem araştırmasının doğası gereği genellenebilir olmamakla birlikte, etkinliklerin çalışma grubunda bulunan öğrencilere göre genellenebilirliği söz konusudur.

“Çizgi-Film İzliyorum” adlı etkinliğin Türkçe Öğretim Programı (2005) 1-5. Sınıflardaki “Görsellerden hareketle cümleler ve metinler yazar.” kazanımını geliştirmede destekleyici olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin etkinlikteki görseller yoluyla cümle kurmakta sıkıntı çekmedikleri görülmüştür. Öğrenciler görselleri mantıksal bir sıralama içerisinde kâğıda aktarmışlardır. Etkinlikte sunulan görsellerde öğrencilerin ayrıntılara dikkat ederek görselleri yorumladıkları, cümle kurarken sıralamaya dikkat ettikleri ve karşılaştırmalı ifadeler yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

Araştırma kapsamında öğrenciler için hazırlanan görsel materyallerin ve etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerinde olumlu etkide bulunarak, öğrenmelerini geliştirmede ve zihinde yapılandırmalarında etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, Gülen ve Demirkuş (2014), Türkoğuz ve Yayla (2010) ile Fransecky ve Debes (1972)'in çalışmalarıyla da benzerlik göstermektedir. Burada ders kitaplarındaki görsellerin kaliteli olması gereği öne çıkmaktadır.

Etkinliklerde kullanılan görsel materyaller sonrası öğrencilerden çalışma kâğıtlarını doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin tez etkinlikleri dışındaki normal ders süreçlerinde verilen bir konuda yazı yazmakta zorlandıkları görülürken uygulama ve etkinlikler sonrası görseller ile sunulan çalışma kâğıtlarına daha rahat yazı yazdıkları görülmüştür. Etkinlikler öğrencilere, görselleri incelerken görsellerdeki insanların beden dilini yorumlayabilme becerisi kazandırmıştır.

“Trafik’in Abc’si” adlı etkinlikle ilgili kazanımın geliştirilmesinde öğrencilerde olumlu gelişmeler olduğu görülmüştür. Yapılan gezide öğrenciler tüm duyu organlarını kullanarak trafik işaretlerini tanımaya çalışmışlardır. Sınıf dışı öğrenme ile öğrencilerin olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Tahiroğlu (2012)'nin trafik kurallarına yönelik yaptığı çalışma, etkinlik sonucu öğrencilerde olumlu tutum geliştirildiği yönündedir. Ancak trafik işaret ve levhalarının çokluğu nedeniyle trafik işaretlerinin öğretimine aşamalandırma getirilmeli, öğrencilerin en yakınlarında gördükleri işaretlerden başlanarak ilkökul 2. sınıftan itibaren özel bir trafik eğitimi oluşturulmalı, konu ile ilgili yeni bir ders eklenmeli, okullara proje olarak mini trafik eğitim parkları inşa edilerek uygulamalı eğitim verilmelidir.

“Çevremiz” adlı etkinliğin ilgili kazanımı öğrencilerde geliştirdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin eşleştirme yaparken tahmin becerilerini kullanarak duyduğu kelimeleri eşleştirebildikleri ve bu yolla kazanımı geliştirdikleri sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda Yılmaz (2006)'ın çalışmasındaki resim ve görsellerle desteklenerek anlatılan öykülerin öğrencilerde tahmin becerisini geliştireceği yönündeki düşünceleri ile bu etkinlikte anlatılan hikâyenin öğrencilerde tahmini geliştirici etkisinden elde edilen sonuç birbiriyle uyumaktadır.

“Kısa Bir Mola” adlı etkinliğinin “Reklamlarda verilen mesajları sorgular.” kazanımını geliştirmede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Etkinliğin öğrencilerde yanıltıcı olmayan, etik kurallara bağlı, duyarlı ve dürüst reklamları tercih ettikleri ve bu özellikleri dikkate alarak bilinçli tüketime önem vermeye yönelik davranış geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç, Gömleksiz ve Duman (2013)'in araştırmasındaki medya okuryazarlığı eğitimi alan öğrencilerin belirlenen

kazanımları yüksek düzeyde gerçekleştirmeleri ve eleştirel bir bakış açısı getirmeleri sonucuyla benzerdir. Bu sonuca bağlı olarak ilkökul 2. sınıflarda okuryazarlık türlerinin farklı boyutlarıyla araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle medya okuryazarlığıyla görsel okuryazarlık ilişkisi ele alınmalı ve çalışılmalıdır.

Görsel sunu etkinlikleri öğrencileri sunum yapmaya hazırlayarak ve sunum öncesi çalışmalarını sağlayarak sunuma hazırlık yapmalarına olanak vermiştir. Bu yolla sunularında içeriğe uygun görseller kullanmışlardır ve öğrencilerin sunularını görselleştirmelerine olanak tanımıştır. Dolayısıyla etkinliklerin ilgili kazanımları geliştirmede yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynaklar

- Akyol, H. (2013). Türkçe öğretim yöntemleri. (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ausburn, L. J. & Ausburn F. B. (1978). Visual literacy: Background theory and practice, *Innovations in Education & Training International*, 15(4) pp. 291-297. [Çevrim-içi: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0033039780150405>], Erişim tarihi: 06.06.2012.
- Bamford, A. (2008). The visual literacy white paper. [Çevrim-içi: <http://www.wimages.adobe.com/content/dam/Adobe/en/education/pdfs/visual-literacy-wp.pdf>], Erişim tarihi: 06.06.2015.
- Creswell, J. W. (2014). Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları. (S. B. Demir Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Debes, J. (1968). Some foundations for visual literacy. *Audiovisual Instruction*. 13(9), 961-964.
- Felten, P. (2008). Visual literacy. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 40(6), 60-64. [Çevrim-içi: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3200/CHNG.40.6.60-64>], Erişim tarihi: 22.03.2015.
- Fransecky, R. B. & Debes, J. L. (1972). Visual literacy: A way to learn a way to teach, *Association for Educational Communications and Technology*, Washington, DC. pp. 1-32. [Çevrim-içi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED064884.pdf>], Erişim tarihi: 03.06.2015.
- Gay, L. R., Mills, G. E. & Airasian, P. (2012) (10th ed.). *Educational research: Competencies for analysis and application*. Boston: Pearson Education.
- Göçer, A. & Tabak, G. (2013). Öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık ile ilgili algıları, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 517-541.
- Gömleksiz, M. N. & Duman, B. (2013). Medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci ve okul yöneticilerinin görüşleri, *Turkish Studies*, 8(9), 265-278. [Çevrim-içi: http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1089116780_023G%C3%B6mleksiz_Mehmet_Nuri-265-278.pdf], Erişim tarihi: 20.06.2015.
- Gülen, S. & Demirkuş, N. (2014). Güneş sistemi ve ötesi: Uzak bilimce ünitelerinde, görsel materyalin öğrenci başarısına etkisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-20. [Çevrim-içi: <http://efdergi.yyu.edu.tr>], Erişim tarihi: 08.06.2015.

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

- Güneş, F. (2013). Görsel okuma eğitimi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 1-17.
- Johnson, A. P. (2014). Eylem araştırması el kitabı (Çeviri Ed. Uzuner, Y. & Anay, M. Ö.). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. (5. baskı). Ankara:Asil Yayın Dağıtım.
- Kesavan, P. (2012). Visual learning-The language of maps in note taking. [Çevrim-içi: <http://visualteaching.ning.com/profiles/blogs/visual-learning-the-language-of-maps-in-note-taking>], Erişim tarihi: 08.06.2014.
- Kutner, M. & Moore, E. (2009). The 2003 national assessment of adult literacy: An overview. In Baldi, S. (Ed). Technical Report and Data File User's Manual for the 2003 National Assessment of Adult Literacy, U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (pp. 1-13). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Mills, G. E. (2003). Action research: A guide for the teacher researcher. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Mills, G.E. & Butroyd, R. (2014). Action research a guide for the teacher researcher. Pearson Education Limited. Edinburgh Gate. Harlow.
- Nausa, T. Ricardo, A. (2007). Grammar charts analysis: A tool to promote students visual literacy and autonomous learning, Online Submission, 27, 1-30. [Çevrim-içi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED524434.pdf>], Erişim tarihi: 06.06.2015.
- Pettersson, R. (1994). Learning in the information age, Educational Technology Research and Development, 42(1), 91-97. [Çevrim-içi: http://www.jstor.org/stable/30220066?seq=1#page_scan_tab_contents], Erişim tarihi: 10.06.2015.
- Stokes, S. (2002). Visual literacy in teaching and learning: A literature perspective, Electronic Journal for the Integration of Technology in Education. 1(1), 10-19. [Çevrim-içi: <http://ejite.isu.edu/Volume1No1/pdfs/stokes.pdf>], Erişim tarihi: 07.06.2015.
- Tahiroğlu, M., (2012). Değerler eğitiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin trafik kurallarına yönelik tutumlarına etkisi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 123 -136.
- Tüzel, S. (2010). Görsel okuryazarlık, Türklük Bilimi Araştırmaları, 27, 691-705.
- Türkoğuz, S., ve Yayla, Z., (2010). Görsel sanat etkinliklerine dayalı fen öğretiminin öğrencilerin başarılarına ve tutumlarına etkileri, Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(2), 99-111.
- Velders, T., Vries, S., & Vaicaityte, L. (2007). Visual literacy and visual communication for global education innovations in teaching e-learning in art, design and communication. [Çevrim-içi: <http://doc.utwente.nl/59769/1/Velders07visual.pdf>], Erişim tarihi: 08.06.2015.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. baskı).Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2006). Öykü anlatma tekniğinin türkçe öğretiminde etkin bir yöntem olarak kullanılması: Çocuk kitaplarının dinleme-anlama becerilerini geliştirme aracı olarak kullanılması. Sever, S. (Ed.). II. Ulusal gençlik ve çocuk edebiyatı sempozyumu, 04-06 Ekim 2007, Ankara: 2007, ss. 99-104.

Extended Abstract

Visuality remains to be at the forefront in today's education system. Theories and approaches which focus either on printed materials and media or presentation-based learning have increased the importance of visuality. Visual-based learning to improve basic language skills of students, for problem-based learning or for analysis and synthesis of information have become prominent.

Visuality has a universal meaning. Despite the fact that visuals can be interpreted differently by each and every person as they are subjective, visual learning is at a more comprehensible level than listening, speaking, reading and writing skills as visuality is a literacy skill which should not be misunderstood. The necessity of visual reading must be discussed in order to interpret and understand visuals correctly. Accordingly, this study is essential in terms of examining learning problems of students by bringing a different perspective towards them and in terms of inspiring further studies in the field.

This study aims to improve the 2nd grade students' visual literacy through activities which are designed in accordance with learning outcomes in Turkish Education Program from 1st to 5th Grades. The permission of research and practice was obtained by Istanbul Provincial Directorate for National Education. With this regard, a multiple-choice test with 24 questions which were in accordance with visual reading and visual presentation learning outcomes in the 2nd grades was developed and 16 activities were designed. A test with 29 questions was presented to 10 experts at the beginning and then according to feedback received from the experts, questions were formed. The pilot scheme of the test was done by 106 2nd grade students in Sefaköy 100. Yıl Primary School so as to check its reliability. Cronbach Alpha value result was 0.74, confirming that the test was reliable. The test with 24 questions was applied to working group students before the activities as pre-test and after the activities as post-test. The activities were applied to 2-C class of which the researcher is the teacher, for 7 weeks and 32 hours as total.

As a result of the fact that the research is a practical study for students and the researcher is a teacher, action research design of qualitative research methods was selected for this study; however, quantitative research methods were also used. The practice period of research consisted of 20 students, 10 male and 10 female in 2-C class of Sefaköy 100. Yıl Primary School in Sefaköy, a district in Küçükçekmece, İstanbul. An action plan was designed within the scope of the research and the study was done in accordance with the levels of action research. Students' identities remained anonymous with respect to the privacy of participants and students' names were coded while forming data.

In order to ensure reliability of research, diversified data was used in the study and multiple data collection tools were applied. Consistency of data was checked by comparing all data with one another. All codes and categories were also checked twice and two teacher's opinions were received. The results were supported with literature. Validity of the research was maintained and supported with literature review in each and every stage of the research. To ensure cogency of the research, video was recorded and photographs of activities were taken.

Data collection tools in the study are listed as participant observation, researcher's diary, student diaries, student portfolios, video recordings and document analysis. Descriptive analysis and content analysis were used. Owing to there not being a cognitive structure on analyzing and categorizing data and coding of data, these steps were conducted in a "categories and codes made in accordance with the concepts of data" way.

Researcher was a participant personally in the research itself. She wrote down notes about research in researcher's diary during and upon the activities. After the activities, students were asked to write down their opinions about the activity in their diaries. Worksheet was handed out to students and they were stored in student portfolios. The study was supported with video recordings.

The research gives an opportunity for researcher to improve herself in the field as a result of conducting an action research design. Flaws which were observed during activities were thought upon and fixed by receiving expert reviews on student feedbacks. Flaws which were observed in transition of visual literacy from theory to practice and precautions which were taken accordingly are key points of the study. These flaws functioned as a guide.

Within the scope of the research, an increase of 12,72 was observed between the results of pre-test and post-test activities implemented in accordance with the learning outcomes in Turkish Education Program from the 1st to 5th Grades. From this point of view, activities were found as effective in

İkinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma

improving visual literacy of the 2nd grade students. Activities implemented within the scope of the research not only functioned as a motivating tool for students, but they also fostered current learning styles of students. Materials which were designed in the scope of the research were also paid attention by students and increased their interest in lessons. Besides, the fact that having used school trips which improve visual literacy in education had also a positive impact on students. The activities which were implemented in this study and feedbacks received during action research are thought to function as a guide for teachers who endeavor to improve visual literacy in primary schools.